

fortrøster mig til, at dette ikke skal afføde, hvad jeg før omtalte, en stærk Tristelse til nye Anlæg, idet jeg tror, at de mange Exempler, som man har paa, hvor lidet lønnende denne Bedrift hidtil har været paa Landet, dog nok ville virke affrækkende, saa at ikke et meget stort Rationaltab vil følge af en saaledes begrændset Frigivelse. — Man vil naturligvis møde, hvad jeg her har fremsæet, og den Henvisning, som jeg nu gjorde til de mange Brænderiens Nedlæggelse paa Landet, med den Bemærkning, at der i Kjøbstæderne er blevet nedlagt maasse et endnu større Antal; men dertil vil jeg bemærke, at det slet ikke indeholder noget Svar paa Spørgsmaalet eller nogen Afkræftelse af hin Henvisning. Thi jeg tør med Sikkerhed sige, at de Brændrier, der ere blevne nedlagte, i Kjøbstæderne, i Reglen ere blevne nedlagte, dels fordi Eierne af forskjellige Grunde ikke kunde følge med i den store Bevægelse, og dels dernæst fordi de paagældende Brændrier vare saa primitive i deres Indretning, at de store og nye Fabrik anlæg af den Slags, der opstode, aldeles maatte fortrænge dem. Det er nemlig naturligvis gaaet med denne Industri i Kjøbstæderne som med saamange andre, hvor under mere udviklede Forhold en hel Del Industrier, som tidligere ere blevne drevne paa en vis Maade, ikke have kunnet konkurrere med de nye Anlæg i denne Retning. — Naar en æret Landstingsmand — jeg tror, at det var det Medlem, der udgjør Mindretallet i Udvalget (Ravn) — bemærkede, at det vilde være interessant at faae at vide, hvorledes det forholdt sig med det Lidsrum, hvori de i Betænkningen nævnte Brændrier paa Landet ere blevne nedlagte, saa vil jeg dertil svare, at det vel nok er muligt, at et enkelt af disse Brændrier er blevet nedlagt for en 30 Aar siden, men at en meget stor Del af dem derimod er bleven nedlagt paa et langt senere Lidspunkt, ligesom jeg derhos maa fremhæve, at disse Brændrier ikke vare af en primitiv Bessaffenhed, men vare anlagte aldeles tidsvarende. Eierne gjorde kun for sent

den Erfaring, at de Forhold, hvorunder de skulde arbejde, vare af den Bessaffenhed, at deres Tanker om Tilstedeværelsen af de nødvendige Betingelser for en saadan Drift svigte, og de Vedkommende maatte derfor i Reglen trække sig tilbage derfra med et meget stort Tab. Jeg skal med disse Bemærkninger tillade mig gjentagende at anbefale Udvalgets Flertals Forslag; jeg tror, at det i alle Henseender vil være til Held.

Scholer: Hvad Grunden end har været til, at disse Brændrier ere blevne nedlagte, saa er det jo ganske vist, at Nedlæggelsen har fundet Sted saavel i Kjøbstæderne som paa Landet, og dersom en Mand tankeløst har anlagt et Brænderi med en stor Bekostning, og Forholdene ikke have svaret til hans Forventninger, saa maa han i dette Tilfælde som i alle andre høre for, at han ikke har havt Omsigt nok til at tage alle Forhold i Betragtning. Den ærede sidste Daler ansførte som en af Grundene, hvorfor Brændrierne absolut maatte høre hjemme i Kjøbstæderne, at de give Bessæftigelse for en saa stor Mængde Arbeidere; men dersom der bliver anlagt et Brænderi 1 Mil fra Kjøbstaden, saa have jo Arbeiderne Lov til at tage derud; der er mange Arbeidere, som tage fra Landet til Kjøbstaden, og maasse netop for at søge Bessæftigelse ved et stort Brænderi, men, naar der saa opstaar et stort Brænderi 1 Mil fra Kjøbstaden, saa maa Arbeiderne tage derud. Det forekommer mig at være høist unaturligt, at man her vil sætte en saadan Grændse. Jeg kunde forstaa, at man gjorde det, dengang Næringsloven blev til, og jeg var selv iblandt det Flertal, som dengang frygtede for, at Kjøbstæderne skulde komme til at lide ved en for raff Overtgang; men der er en stor Forskel paa almindeligt Næringsbrug og Brændrier. Det er ikke Kjøbstadbeboerne i det Hele, der her kan være Tale om, det er kun ganske enkelte af dem, thi det kan umuligt komme hele en Kjøbstads Befolkning tilgode, at der er Brændrier